

Aan het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zutphen

Adviesverzoek van:

Gemeente Zutphen

Behandelnummer adviesverzoek

EAR 2026-099 Kadernota Erfgoedprogramma

Voorzitter

De heer ir. W. van Oorschot

Aanwezige commissieleden

de heer ir. J.P. Romijn
de heer ir. P.J. De Vos
de heer dr. W.J. Pantus
de heer ir. R. Verouden

Namens de gemeente Zutphen

de heer C. de Jong
mevrouw L. van Es
mevrouw M. van Ravenswaaij

adviseur erfgoed (vandaag plv. secretaris Erfgoedadviesraad)
adviseur erfgoed gemeente Zutphen
senior beleidsadviseur erfgoed gem. Zutphen

Inbrenger van het plan

Mevrouw C. Nyst

auteur Kadernota en Erfgoedprogramma gem. Zutphen

Beleidsveld

X Ruimtelijke ordening
X Welstand
X Monumentenzorg

Datum vergadering

12 maart 2026

Datum advies

17 maart 2026

Relevante wet- en regelgeving

Omgevingswet

Aangeleverde stukken

EAR_2026_040326 Kadernota Erfgoed 99%

Adviesverzoek EAR 2026-099 Kadernota Erfgoedprogramma

Voor het eerst ontwikkelt de gemeente Zutphen integraal erfgoedbeleid. De gecombineerde wettelijke kaders (van Archiefwet, Erfgoedwet en Omgevingswet) maken integraal erfgoedbeleid in de gemeente Zutphen wenselijk en noodzakelijk. In het voorjaar van 2025 is de Omgevingsvisie gemeente Zutphen in de gemeenteraad besproken. Daarna is besloten om nieuw erfgoedbeleid in de gemeente Zutphen als instrument onder de Omgevingswet uit te werken in een thematisch omgevingsprogramma, het Omgevingsprogramma gemeente Zutphen-Erfgoed (kortweg Erfgoedprogramma).

Het vaststellen van een omgevingsprogramma is een bevoegdheid van het college van burgemeester en wethouders. Het huidige college legt enkele specifieke ambities op het gebied van erfgoedbeleid voor aan de gemeenteraad om deze nader af te stemmen. Dat gebeurt via bijgaande Kadernota voor het Erfgoedprogramma. Na vaststelling van de Kadernota door de gemeenteraad worden de uitgangspunten verder uitgewerkt in het Erfgoedprogramma, inclusief een uitvoeringsagenda. Dat programma wordt naar verwachting in 2026 vastgesteld door het college.

Ceciel Nyst stelt de Kadernota en het Erfgoedprogramma op voor de gemeente Zutphen. Zij introduceert de uitgangspunten in de Kadernota en licht het proces en de inhoud nader toe aan hand van een presentatie.

Adviesvragen

1. Hoe kijkt de Erfgoedadviesraad (EAR) naar de voorgestelde kaders en ambities uit de Kadernota?
2. Welke overwegingen wil zij de gemeente Zutphen meegeven over de Kadernota en/of het Erfgoedprogramma?

Overwegingen

In de Omgevingsvisie staat: "Erfgoed zien we als vertrekpunt voor ruimtelijke ontwikkelingen". De EAR ziet de laatste jaren steeds vaker dat cultuurhistorie wordt meegenomen in nieuwe ontwikkelingen. Ook al kan dit nieuwe beleid daar nog (noodzakelijke) verbetering in brengen wordt dat wel als een positieve ontwikkeling gezien.

Wat betreft de driehoek met gemeentelijke erfgoedtaken (beleven-benutten-beschermen) reageert de EAR: kennisopbouw staat door het hele stuk. Erfgoed is niet statisch maar voortdurend dynamisch. Dat past ook bij Faro-gedachtegoed: je moet 'erfgenamen' creëren t.b.v. toekomst van het erfgoed.

Over de vijf ambities:

- volgorde ambities: de ambities zijn opgenomen in een volgorde die een prioritering doet vermoeden. Is deze volgorde bewust gekozen? Reactie: de volgorde is willekeurig gekozen en geeft geen prioritering in de ambities.
- ambitie 1 (erfgoedlaboratorium): EAR: bestaat het erfgoedlaboratorium al? Reactie: ja, sinds de laatste jaren wordt die term veel gebezigd en gebruikt door de gemeente in samenwerkingsverbanden. Het is geen fysieke plek, het erfgoedcentrum faciliteert de functie van erfgoedlaboratorium.
- ambitie 2 (erfgoedhoofdstad): EAR: hoe past de Canon van Gelderland in deze ambitie? Reactie: inhoudelijk past dat goed, maar de besluitvorming hierover is niet afgerond. De ambitie om erfgoedhoofdstad te worden geldt niet alleen voor de beleefwaarde van Zutphens erfgoed, maar ook voor de werkwijze van de erfgoedpartners in Zutphen.
- ambitie 3 (erfgoed aan de basis van ruimte): EAR: door het opstellen van gebiedsbiografieën boor je nieuwe lagen aan in erfgoedkennis en aanknopingspunten. Erfgoed zien we niet meer als sluitpost maar vanaf het begin van het proces als een factor die niet alleen meetelt maar zelfs versterkt of iets nieuws toevoegt. Geef dit meer aandacht: een biografie kun je uitbreiden met een nieuw hoofdstuk.
- ambitie 4 en 5 (erfgoedbescherming en bouwhistorie): EAR: maak een duidelijker onderscheid tussen wettelijke taken en gemeentelijke ambities. Laat deze ambities ook juridisch checken. Onderscheid goed de afzonderlijke doelen.
- ambitie 5 (bouwhistorie): EAR: wat willen we met de opgehaalde informatie/documentatie? Ontsluiten, bijvoorbeeld in een bouwhistorisch depot? Deze ambitie moet niet alleen dienen om gebouwen verantwoord te kunnen aanpassen, zoals de tekst lijkt te suggereren, maar ook informatie borgen als gebouwen worden aangepast. Goed om dat te verduidelijken. Het is heel belangrijk om kennisvermeerdering na te streven. Ook in geval van sloop belangrijk om bouwhistorische waarden vast te leggen. De EAR onderschrijft het belang van een bouwhistorisch onderzoek bij wijzigingen aan monumenten (en bij alle ruimtelijke opgaven) zodat de best mogelijk afwegingen gemaakt kunnen worden. Niet om ontwikkelingen onmogelijk te maken, maar om betere en 'verankerde' plannen te kunnen maken.

Over de kadernota:

De EAR vraagt zich af of het haalbaar is dat deze ambities reiken verder dan Zutphen. Opgemerkt wordt dat in de formulering van de ambities ongelijke grootheden worden gebruikt. Wettelijke noodzaak', 'borging van erfgoed en monumenten', 'wensen' of 'een streven naar' en dergelijke worden niet duidelijk onderscheiden. Het geheel moet evenwichtiger worden geformuleerd. De EAR onderschrijft het belang van een vaste plek voor 'erfgoed' aan de intaketafel: goed dat deze werkwijze wordt vastgelegd.

De gemeente geeft aan dat aanvullende inbreng van de leden van de EAR welkom is.

Conclusie

De EAR waardeert het dat deze concept-versie van de Kadernota aan de EAR is voorgelegd. Het is een compact beleidsstuk, waarin de Zutphense ambitieuze aanpak van erfgoedbeleid terug te lezen is. Het verankeren van een vaste plek voor 'erfgoed' aan de intake- en omgevingstafels is essentieel om de integrale ambities in de Omgevingsvisie waar te maken. De Kadernota vraagt op onderdelen nog een aangepaste formulering voordat de besluitvorming kan worden gestart. Sommige ambities vragen verduidelijking.

De EAR gaat graag in op het voorstel van de inbrenger om het concept-Erfgoedprogramma in het najaar van 2026 in een volgende zitting te bespreken.

Advies

De EAR adviseert de inbrenger de Kadernota op een aantal punten aan te passen (zie hiervoor bij 'overwegingen'). Met deze aanpassingen kan de Kadernota door richting bestuurlijke besluitvorming.

De Erfgoedadviesraad blijft graag op de hoogte van dit onderwerp en vraagt de secretaris het advies over te brengen naar het college.

Namens de Erfgoedadviesraad Zutphen,

ir. W. (Willem) van Oorschot
voorzitter Erfgoedadviesraad Zutphen

drs. J. (Jeroen) Krijnen
plv. ambtelijk secretaris